

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrileta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrlet leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 8. novembra 1865.

Gospodarske stvari.

Velika trgovina za živež na Dunaji, tudi nam važna naprava.

Dunajski časniki so nam prinesli glas, da 20. dne t. m. se začne prodaja v veliki trgovnici za živež (hrano), katero je ustanovila dunajska mestna občina (srenja).

Kaj pa je zopet to novega? in kaj nam mar za to, kar si Dunajčan napravlja?

To dvojno vprašanje nam bode stavil marsikter bravec.

Popisali bomo to novo napravo na drobno, ne samo zavoljo Dunajčanov, marveč zavoljo nas; pred vsem pa rečemo to-le:

Kar so železne ceste spodrinile navadno vožnjo na kólih, se je svet skrčil; povsod je bliže, ker je pot krajša, pa tudi vožnina je cenejša. Na Dunaj smo se nekdanj vozili 6 dni, zdaj greš popoldne iz Ljubljane in zjutraj si že na Dunaji. Človek, živina in blago: vse je hitro tū in tam. Ni tedaj čuda, da Vipavke vidimo na trgu v Gradcu z grozdjem, — da njih češinj zdaj veliko Dunajčan pozoblje, — da so kranjski raki na trgu dunajskem in tako družih reči več.

Al pri vsi ti kratki in priročni poti bila je za trgovino vendar dosihmal neka velika težava. Kdor pridela to ali uno, kar lahko spečá v velikem mestu, ne more sam tje; moral bi tedaj človeka poslati s svojo robo na sejm; ta se pa tudi ne iznajde v ptujem kraji — mešetarjev je treba; mešetar pa ni vselej pošten človek. In tako marsikteri ni mogel na dunajski trg, ako bi bil tudi rad.

Dunajčanje, ki so videli, da so Francozi v Parizu naredili veliko trgovnico za živež, kamor jim vsa dežela dovaževa hrano, so si mislili: kaj ko bi tudi mi tako prodajavnico ljudem napravili, da bi nam dovaževali, česar si naš želodec želi! — in kmali je bila stvar gotova, o kateri se njih prednikom še sanjalo ni.

Gotova stoji zdaj velika trgovina za živež na Dunaji!

Ko pa je Dunaj za-se skrbel, skrbel je tudi za nas, to je, za vse naše ljudi, ki imajo kaj tacihih pridelkov ali izdelkov na prodaj staviti, o katerih morejo misliti, da jih spečajo na Dunaji.

V trgovnici dunajski ima zdaj vsak Kranjec, Štajarec, Primorec, Korošec in vsak drug svojo štacuno; ni mu treba mešeterja; upravnik v mestni trgovnici je njegov barantač, ki mu njegovo blago prodaja. Ta trgovnica stoji pod očmi mestne gosposke, in zato ji more brez strahú zaupati to, kar je kdo poslal na Dunaj. Za vse je tukaj skrbjeno: da se blago sprejme, dobro shrani, prodá, skupljeni denar dobí itd.

Tudi za plačanje vžitnega davka ni lastniku skrbeti — vse oskrbuje mestno oskrbníštvo.

Kaj pa je vsacemu, ki v trgovnico kaj pošlje, vediti treba, — kako se tū ravná, — kaj se jemlje na prodaj itd., — vse to bomo našim ljudem razložili na drobno. (Dal. prih.)

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

Da se mlad vincar ložeje ravná in spominja svojih opravil, se mu tū ob kratkem ponavljajo, kakor jih ima „Umno kmetovanje“ s posebnim ozirom na naše slovenske štajarske kraje.

Opravila meseca januarja (prosenca).

Zavoljo snega in mraza se ne dá veliko storiti ta mesec, vendar so večkrat prav lepi dnevi, o katerih se še lahko kaj dela, na priliko:

Za nov vinograd naj se zemlja dva do 3 čevlje prekopuje, da se zrahljá, in dobra površna zemlja na dno, slaba pa na vzgor pride. V taki zemlji se sajenke in ključi najraje prijemljejo, rastejo in rodijo.

Kjer je močirje, naj se grabni 4 do 5 čevljev globoki, 2 pa široki skopljejo, to do 2 čevlja s kamenjem, kremenom, vejami, hlođjem itd. napolni, potem, pa z zemljo zasuje, da se voda odceja in rast pospeši.

Naj se pripravljajo jame 2 do 3 čevlje dolge in še čez, ako več trt ob enem misliš pogrubati, globoke naj bojo te jame 2 čevlja, enega pa široke, kjer se spomladi ima trta saditi ali pogrubati.

Naj vincar napravlja kole iz hrastovih, kostanjevih vej, ker ostali les se mora za potrebnejše reči obrniti; tudi iz češpljevega, slivovega lesa so jako trpežni koli; za palec debele akacije se za to rabo morejo posekati.

Gnoj, ki se pa z zemljo pokriti mora, mešanca naj se v vinograde nosi, ali inak zemlja za sepe.

Zadnjič, ako zavoljo slabega vremena ne moreš zunaj delati, popravljalj si svoje orodje: matike, lopate, sekire, nože, vinjenke, škarnje, lestovice, metlje, brente itd.

Opravila meseca februarja (svečana).

Kar se ni januarja dognalo, naj se zdaj stori. Kjer so trte položene in pokrite, ali v slamo zavite, naj se oprostijo in odmotajo, ako se ni več hudega mraza bati.

Pri obrezovanji trte se mora vselej na zrele in močne debele mladike gledati; take naj se na sod, z dvema bikoma in reznikoma obrezujejo, inak pa na kratke reznike. Naj se pazi na sad, plod, in na prihodnji močni les. Je škodoval mraz, naj se vse pozebljeno poreže tik debela; sicer pa do čvrstega zdravega

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 22. novembra 1865.

Gospodarske stvari.

8. vrsta:

Sadje.

Velika trgovnica za živež na Dunaji,
tudi nam važna naprava.

(Dalje.)

Kteri živež se more v trgovnico na prodaj
dovaževati?

Poglavitnih reči, ki se morejo v trgovnico dovaževati, je osem vrst.

1. vrsta:

Meso.

V to vrsto spada zaklana goveja živina in goveje meso. Zaklana teleta in kostruni s kožo ali brez kože, preišči in svinjsko meso, jagnjeta, kozé, preiščki, jeziki, suho, nasoljeno meso in klobase kakoršne koli.

2. vrsta:

Perutnina.

Domača živa in zaklana, v perji ali oskubena, kakor na pr. kokoši, gosí, race, purani, kopuni in golobje.

3. vrsta:

Divjačina in divja perutnina.

Zajci, črna divjačina, jelenovo mesó, meso divje koze in srne. Mala perutnina in mali tiči. Fazani, divji petelini in kokoši, škarjevci, divje gosí, droplje, jerebice, orehovke, bele jerebice, skalni jerebi, divje race in kljunači.

4. vrsta:

Ribe.

Vse ribe iz rek in potokov. Razne morske ribe, frišne, nasoljene, vsolomurjene in suhe. Ostrige, raki, želve in druge čepinokožne živali in žabe.

5. vrsta:

Jajca in mastne reči.

Jajca, sirovo maslo (puter), maslo in salo (tolšča pa ne), gosja mast, slanina (špeh), mozeg, sir in skuta.

6. vrsta:

Sočivje.

Sočivje razne baže, prosó (kaša), grés, ječmenova kaša, kimmelj, janež in koprec ali sladki janež.

7. vrsta:

Zelenjava.

Vsakoršna v sirovem in suhem stanu, kakor tudi krompir in gobe.

Sadje vsakoršno, sirovo, suho, presušeno in vloženo, češpljevec, kostanj, orehi in razno sadje iz južnih krajev (smokve, pomaranče itd.)

Kako se pošilja živež v trgovnico?

Pošiljati razno blago v veliko trgovnico za živež ali hrano, kakor smo ga v omenjenih 8 vrstah našli, je vsacemu gospodarju brez poprejšnjega vprašanja pripuščno; tudi more zdaj iz začetka, dokler se drugače ne bo zahtevalo, svoje blago tako ali tako naloženo ali zavito na prodaj poslati; saj gré na njegovo nevarnost in na njegove stroške, kakor ga pošlje. Samo na to je gledati, da se blago po vrstah loči, kakor smo jih ravno povedali, in se tedaj ne poveže vse na en kúp.

Blago more pošiljavec, kakor mu bolj kaže, trgovnici tako poslati, da ali sam vožnino plača (to je, da franko pošlje) ali pa da trgovnica vožnino odrajta.

Blago se pošilja s tem-le napisom na dunajsko trgovnico:

„An die Centralhalle in Wien.“

Vselej pa se blagu dodá vožni list (Frachtbrief), na kterege se napiše to-le:

1. Imé kraja, od kodar se pošlje blagó;
 2. dan, kadar se je poslalo;
 3. število vezkov ali kolij, kolikor se jih pošlje;
 4. teža posamnih kolij in vsega poslanega blaga skupaj;
 5. na vsako kolijo naj se natanko zapiše blagó, katero je v nji;
 6. ako je asekurirano, za koliko je asekurirano?
 7. Podpis pošiljatelja in kraj njegovega stanovanja.
- Kdor misli mesa v trgovnico poslati, mora vožnemu listu dodati spričalo, da je meso od zdravega živinčeta.

Kdor blago v trgovnico pošlje, mora s posebnim pismom opravniku (faktorju) tiste vrste, v katero spada njegovo blago, povedati, kaj naj stori s poslanim blagom.

Ako tega sporočila s poslanim blagom ne pošlje, prodá opravnik, po zadobljenem dovoljenji trgovčnega vodstva, prejeto blago lastniku na dobro.

Poštno povzetje (Nachnahme) na vrednost blagá ni dovoljeno.

Vožnina blaga, dokler ga trgovnica na Dunaji ne prevzame, gré na račun in nevarnost pošiljateljevo.

Od časa pa, ko trgovnica blago prevzame, dokler prodanega kupcu ne izroči, ga ona zavarova (asekurira) proti škodi kakega ognja itd. Stroške asekuracije plačuje trgovnica sama in ni treba lastniku ničesa plačati.

Kako se blagó v trgovnici prodaja?

Prodaja se vse, kar v trgovnico pride, po opravnih, ki so za to od mestne gosposke postavljeni in v prisego vzeti, na nevarnost in na dobro lastnikom; ti opravniki prejemajo skupljeni denar in ga odrajtujejo lastniku.

Prodaja se pa blago v trgovnici po dvojni poti: po dražbi (licitaciji) ali na roko po predpisu, ki je nalašč za to narejen.

Mestna gosposka je postavila te-le opravnike:

za 1. in 4. vrsto (meso in ribe) gosp. Friderika Bahl-a, — za 2. in 3. vrsto (perutnino domačo in divjo) gosp. Jožefa Erthal-a, — za 5. vrsto (jajca in mastne reči) gosp. Julija Moll-a, — za 6., 7. in 8. vrsto pa gosp. Karola Granichstädten-a.

(Dalje prihodnjič.)

Prenaredbe postav

graške asekuracije zoper škodo ognja.

Prenarejene postave te asekuracije, ktera ima v Gradcu že od leta 1829 svoj glavni sedež in objema štajarsko, kranjsko in koroško deželo kakor bratovšina, so sicer že 1. maja letošnjega leta moč zadobile; al niso bile še dostojno razglašene; zato se nam potrebno zdi, da jih v „Novicah“ bolj na drobno razglasimo, ker to, kar se je prenarodilo, je res hvale vredno. Čujte tedaj, gospodarji!

Zavarovalnica ta zavaruje pohištva in njihove razdelke; kakor tudi nepremakljivo orodje v delavnicah zoper škodo, ktera se pripetí po ognju, po podrtju sosednega gorečega pohištva, ali pa pri gašenju ognja.

Pristop v društvo se napové pri opravniku, kateri je v vsakem zavarovalnem okraji postavljen, in tudi njemu se letni doneski in druga plačila odrajtajo.

Vsakemu je na voljo dano, svoje pohištvo po svojem mnenju zavarovati; le više, kakor je vredno, ne sme poslopja ceniti. Ako kdo hoče le nekatere dele pohištva zavarovati, jih mora natanko popisati, sicer bi se tisti deli, kateri niso bili natanko napovedani, kakor nenaznanjeni obravnavali. Če kdo natanko posamesnih del poslopja ne naznani, ktere zavarova, veljá to zato, da je celo pohištvo zavarovano.

Še pri kaki drugi asekuraciji isto poslopje ob enem zavarovati, ni pripuščeno; ako tako pohištvo pogori, gospodar nikakoršnega odškodovanja ne prejme.

Ako kdo med letom v društvo stopi, se prične zavarovanje še le s prvim dnevom prihodnjega leta; če pa hoče, da zavarovanje precej veljá, to je, od dne, ko je njegov pristop vodstvo prevzelo, mora to natanko naznaniti, in letni donesek plačati za tekoče leto, kateri se po času pristopa ravná. Pristopnik ima pravico, zavarovalni list tirjati, za ktere pa mora kolek (štempelj) plačati.

Da se letni doneski za zavarovana poslopja, kakor so bolj ali manj v nevarnosti požara, tudi po pravici določiti morejo, so poslopja po mestu, na katerem stojé, v 6 poglavitnih vrst razvrstena (§. 61) in sopet potem, kakošne so strehe (s čim so krite), kako sestavljena in ktera opravila se v poslopih opravljajo, v več manjših vrst razredjena (§. 62).

V prvo poglavitno vrsto se štejejo poslopja v glavnih mestih: v Gradcu, Celovcu, Ljubljani.

V drugo poglavitno vrsto se štejejo poslopja v tistih krajih, v katerih so večidel krita s kovino, opeko (ceglom) ali s škrljmi in so s kamnjem ali opeko zidana. K temu se prištevajo tudi poslopja, ki posamesna stojé, to je, taka, zraven katerih do 30 sežnjev k večemu le še drugo poslopje stojí, in ker je gasila zadosti pri rokah. Sicer se pa taka poslopja štejejo

v tretjo poglavitno vrsto, kadar ni zadostnega gasilnega orodja.

V četrto poglavitno vrsto se štejejo poslopja taci krajev, ktera so večidel krita z opeko, ploščami ali lesom, je pa njih stavba bolj nevarna, če tudi je gasilo zadostno pri rokah. Kadar ga pa ni, se štejejo

v peto poglavitno vrsto. Tudi se tej vrsti prištevajo v tistih selih poslopja, ktera so večidel s slamo krita, kadar imajo zadostnega gasila.

V šesto poglavitno vrsto se prištevajo poslopja tistih sel, kjer so večidel slamnate strehe in je malo gasila.

V vseh teh 6 poglavitnih vrstah so pa poslopja zopet razločno razvrstena, in sicer:

- a) po razločnosti postrešja: 1. s kovino, opeko, škrljmi, 2. z lesom, 3. s slamo;
- b) po razločnosti stavbe, ali so namreč poslopja: 1. iz kovine, kamnja, opeke, 2. iz lesa ali ila, —
- c) po razločnem pravilu, ki se v njih opravlja: 1. ktero ni nevarno zavoljo ognja, 2. ktero je nevarno zavoljo ognja.

Tako so tedaj vsa poslopja gledé na ravno omejeno razdelitev, kakor so bolj ali manj varna pred požarom, v deset različnih vrst postavljena.

Vsako odškodovanje plača asekuracija po vloženi vrednosti, ako to pravo vrednost zavarovane reči ne preseže; razdelitveno število se pa rabi pri primerju doneska, da vsaki deležnik v razmeri toliko plača, kolikor je njegovo poslopje proti ognju varno.

(Konec prihodnjič.)

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

Konečno naj še se sledeče pristavi.

Gospoda si veliko prizadeva, kako bi se prešanje grozdja polehkotilo, zboljšalo in z manjšimi stroški opravljalo. Znajdli so že različne stroje ali mašine (preše), toda naših navadnih preš še ni nič nadomestilo, tem manj prekosilo. S tem pa ne rečem, da ne dobimo kadaj boljih novih preš. Ker se tedaj rabijo skor povsod stare mašine, je želeti, naj bi tam, kjer se na novo delajo in stavijo (so tudi drage, ena veljá nad 300 for.), ne bili na tako visoki podvali, in vretena se nižje spustila, da nebo treba tako visoko po stopnicah na prešo grozdja nositi, ampak od tal naj bi se lahko čez pesti na pod iz brente vsipavalo; tako bi se dosti blata odstranilo, ktere ga inak brentarji na nogah na dno ali na pod nanosijo, in večkrat celó v moštu čaplajo in hodijo, ko grozdje nosijo.

Za polajšanje prešanja in uspešnega opravila, nam je kišta (mlin) z dvema valemoma znana. Ona se na pod postavi, in dva človeka vrtita valem tako, da se drug proti drugemu obrača ali vrtí. V kišto se iz brente grozdje vsiplje, valem se povrtita, in že je vse grozdje zmečkano na podu z moštom vred; mošt se v kad odceja skozi rešeto, peceljni in jagodine kože se pa proč porivajo. Tako pa je veliko več prostora na preši, kakor bi ga bilo, ako bi celo grozdje na prešo nosili. Potlej se ta drobiž na en kúp, ki se „koš“ imenuje, v obroče pomeče in izpreša, kar se 6 do 7krat čez noč ponovi. Tako se v eni noči 10 do 12 polnjakov napreša; a bolje kaže manje in čisteje, ko dosti in slabeje.

Kjer take kište (mlina) imajo, ljudje lahko do večera trgajo, in dosti več oberejo, ker se jim ni bati velikega kupa na podu, na večer brž zamorejo prešati, in mošt nobene sile ne dela. Na tropine nekteri vode nanosijo in dajo je kisati, potlej pa spre-

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 29. novembra 1865. ~

Gospodarske stvari.

Letni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

22. dne t. m. je bil navadni letni zbor kmetijske družbe v dvorani mestni, k kateremu se je snidlo 38 društvenikov in med njimi mnogo prav veljavnih mož. Ker so prišle v letošnjem zboru nekatere važne reci v pretres, so bile razprave v nekterih zadevah prav žive; le to je škoda, da kadar ura dvanajst odbije, se začno zgubljeni gospodje.

Gospod predsednik Fideli Terpinec je v začetnem ogovoru pozdravil zbor; zahvalivši se podružnicam za njih koristno delovanje je omenil slabe letošnje letine in zlasti stiske gospodarjev zavoljo pomanjkanja klaje, ter priporočal, naj bi se pridelo vanju klaje več zemljišč odprlo. Konečno je imenoval gospode, ki so jih družbe kmetijske družih avstrijskih dežel odločile za svoje namestnike.

Zdaj prične tajnikov adjunkt g. Andrej Brus naznanilo važniših opravil, ki jih je glavni odbor od poslednjega letnega zbora do danes dovršil. Med temi omeni pred vsem, da je odbor izpolnil naloge, ki mu jih je izročil poslednji zbor po nasvetu podružnic; — zastran nove kmetijske šole se je odgovorilo sl. deželnemu odboru, da družba bode rada prepustila šoli, ako se na novo osnuje, svoj vrt, le toliko si ga prihrani kolikor ga je za njene namene potreba; — da bi se kmetom po deželi, ki potrebujejo denarne pomoči, ta pomoč naklonila, je odbor deželni vladi na vprašanje njeno na drobno razodel poti, po katerih bi mōgla naša hranilnica (šparkasa) po deželi osnovati pripravne pomočnice, da bi se kmetijskim malim gospodarjem pomagalo, hranilnica pa bi vendar pri tem ne prišla v škodo; ta družbini nasvèt ima hranilnica že v svojih rokah, vendar dozda, ker soseske in županije po deželi še niso po novi vredbi ustanovljene, se ta reč še ni mōgla rešiti; upati pa je, da se reši kmetom na pomoč; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali naj ostane podkovstvo kōnj pristo rokodelstvo ali naj se veže na dovoljenje gospōskino, je odgovorila družba, da ni misliti na zboljšanje podkovanja, dokler kovači, ki se niso temeljito učili podkovstva, kujejo živino po svoji nemarnosti in neumnosti; — ker je lansko jesen tako silno deževalo, da posestniki ljubljanskega mahú (morasta) niso mōgli zemljišč požigati, se je družba obrnila do deželnega odbora, naj skusi dovoljenje dobiti, da se jim izjemno dovoli požiganje letošnje spomlad do 15. maja, ker sicer mahárji strašno škodo trpé; prošnja ta je bila uslišana, in posestniki so družbi hvaležni za njeno pripomoč v tako važni zadevi; — ko je c. kr. deželna vlada povabila kmetijsko družbo, naj ji naznani dva uda, ki bi se pridala komisii, ktera pre-

gleduje cesarske žebce, predno spomladi odidejo na deželo, je odbor za to imenoval gospoda Maliča in Zevnika; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali ne bi bilo bolje, da bi se žebcarska štacija iz Razdrtega prestavila v Postojno, je odbor odgovoril, dá; — na prošnjo odborovo je c. k. ministerstvo kupčijstva družbi poslalo 2 funta pavolnega semena za poskušnjo, ktero se je razdelilo po deželi, največ v Vipavo; — v zadevah goveje kuge je c. k. deželna vlada zmiraj naznanjala stan nesrečne te bolezni in svoje naprave zoper nje razširjenje; k sreči smo se ubranili tej pošasti saj za toliko, da deželi v vsem skupaj ni požrla več kakor 700 goved; — za nakupovanje kokonov je odbor dobil trgovca, ki je funt umorjenih po 2 gold. 50 kr. plačeval; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali naj bi se prepovedalo proso ponoči méti? je odgovoril odbor, naj se to prepové, ker nikomur ni ravno sila, da ravno ponoči mane prosó, in ker ponočnjaki uganjajo marsikake nerodne burke in nespodobnosti, pa je tudi nevarnost ognja; — na prošnjo dunajskega gozdnarskega društva: naj tudi kmetijska družba k shodu tega društva na Krasu pošlje svoje namestnike, — je odbor naprosil za to poslanstvo gospoda dr. Orla v Ljubljani, gosp. pl. Garcarolli-a in dekana gosp. Hicingerja v Postojni, da se kot izvedenci udeležijo zbora, kar so ti gospodje tudi z veseljem storili in v „Novicah“ razprave popisali; — ker je po naznanilu c. kr. ministerstva kupčijstva 1866. leta velika kmetijska in obrtnijska razstava na Dunaji, 1867. leta pa v Parizu, je odbor naznanil, da bo storil, kar je treba; — podúk, kako naj se obdelujejo soseskine gozdi in gozdi posameznih gospodarjev, ki ga je izdala c. kr. deželna vlada tirolska in ministerstvo naši družbi poslalo, je odbor dal natisniti v svojem nemškem koledarju za leto 1866, pa ga bo natisniti dal tudi v „Novicah“ slovenski; — popis letošnje letine je kakor vsako leto tudi letos poslal odbor c. k. deželni vladi in ji povedal, da so pridelki jarega žita slabi bili in da posebno klaje manjka živini, ktero so gospodarji že zdaj primorani po nič prodajati, pa bode čez zimo še huje; žalostno bo za živinorejo vprihodnje!

To so važnejše stvari, ktere smo povzeli iz odborovega opravilnika. (Dal. prih.)

Velika trgovnica za živež na Dunaji, tudi nam važna naprava.

(Dalje.)

Kako se imajo opravniki ravnati?

Opravniki morajo blago, brž ko pride, v kupčijskem in zdravniškem oziru s pomočjó dotičnih trgovničnih uradnikov pregledati in presoditi, uradno zvagati in prevzeti ali nazaj poslati, ako bi se ne mōglo sprejeti.

Pošlje se nazaj, pa le, če:

- a) ni blago toliko vredno, kolikor voznina znaša;
- b) če se pokvarjeno blago pošlje. Pri tej naključbi se v zapisnik zapiše, kakošno je bilo blago, katero se pa le po dovoljenji trgovničinega oskrbnništva na račun in nevarnost pošiljavca prodaja.

Opravniki (faktorji) morajo poslano blago vsake vrste koj, ko v trgovnico dospè, ali pa saj drugi dan po dohodu, na prodaj postaviti.

Na vsak način se mora tisto blago, ki je najhitrejšemu spridenju podvrženo, tudi pred vsem drugim najprej poprodati.

Blago spraviti na špekulacijo je prepovedano.

Kako se blagó po dražbi (licitaciji) prodaja?

Opravniki morajo dražbo (licitacijo), razun nedelj in praznikov, vsaki dan ob 5. uri zjutraj pričeti in neprenehoma do 10. ure dopoldne blago prodajati.

Izklicovavci opravniki morajo vsako blago glasno in razločno oklicovati, in sicer naznaniti: 1. številko licitacije, 2. sorto blagá, 3. od kod je prišlo, 4. težo, mero ali številko kosov, 5. ceno in 6. še kake druge opazke o blagu, če je treba.

Opravnik mora vsako višo obljubo sprejeti, in izklicovavec odbije še le takrat, ko se je že najviša ponudba trikrat glasno in razločno oklicala.

Kako se blagó iz proste roke prodaja?

Prosta kupčija na drobno je za zdaj vsaki dan razun nedelj in praznikov od 11. ure dopoldne do 1. popoldne; blago se ne sme niže prodajati, kakor je najniža cena za enako blago bila v poslednji licitaciji, pa tudi ne više, kakor je bila najviša cena pri taki licitaciji; kupci morajo blago na drobno prodano, kakor po dražbi prodano, iz trgovnice hitro spraviti.

Mestni pregledni uradniki zapisujejo zastran natanke kontrole pri dražbi kakor pri prosti kupčiji na drobno ob enem z opravniki služabniki enakoglasne zapise; na podlagi teh dvojnih zapisnikov se pošiljavcem denar pošlje, in se le za opravnikove tista davščina odpiše, ki jim po postavi gré.

Pa ta kontrola je za pošiljavca na vsako stran popolno poročstvo; on more vselej, če le popraša, pri trgovničnem vodstvu izvedeti, po čim se je blago njegovo spečalo, tem bolj pa, ker je opravnikom zapovedano, da svoje kupčijske bukve morajo zmiraj v redu imeti, da jih trgovčno oskrbnništvo vsaki čas lahko na spregled vzame. (Dal. prih.)

Mladi vincar.

Spisuje v podúk vinorejcem France Jančar na Štajarskem.

(Dalje.)

Od travnikov.

Po travnikih nekteri iz jarkov skopano zemljo na obé strani nakupičijo v podobi jezov; potlej se pa čudijo, od kod da mokrota na travnik prihaja, in da kislá mrva raste namesti sladke. Na tak način voda v travnik prihaja, al odtekati v jarke in grabne ne more, ker jo jéz zadržuje. Zato naj marljivi in skrbni vincar take jeze pri grabnih, homce in zvišave na travnikih v nižave in mokrotne kraje razvozi in razgrne, da se voda lahko v jarke odceja. Ako je pa kak studenček kriv, da je travnik močiren, naj se po travniku brazda vreže ali skopá graben, njemu na dno naj se dene kamenja, kremená (kižleka) (tudi jelše so dobre tako položene, da ena poleg druge, tretja pa na njima v jarku leží), to naj se z vejami pokrije in z zemljo spet zadela in poravná: tako se voda odceja, vrh pa lepa trava raste.

Na tako nasipani in poravnani travnik se spomladi seneni drob, travna semena ali detelja, poseje. Inak se pa kislá mrva s potrošenim pepèlom brž v deteljo in sladko krmo spreobrne.

Ako so travniki bolj suhotni, naj se jeseni z gnojem ali z gnojnico, kateri se dva dela vode prilije, pognojijo. Tudi s pepèlom, sajami, apnom, mavcem, celó s krompirjevo natjo (zelenjado) se travniki gnojé.

Voda naj se, kjer se dá, le spomladi na travnike spušča, in sicer, dokler ni trava že za dva palca dolga. Spomladi se mora s travnikov vse dračje pobrati, gnoj, v jeseni raztrošen, pograbit in na kupe spraviti, potlej pa na gnojnišče ali s prstjo zmešan v vinograd, ali na njivo ž njim; tudi krtine razkoplji in grabne iztrebi, in vès ta trebež na gnojnišče zvozi. — Nobenega grma po travnikih ne trpi.

Kedaj travnike kositi?

Kosí naj se takrat, kadar je trava že večidel ocvela; inak ni niti seno, niti slama, niti otava. Otava pa se kosí, kadar je toliko vzrastla, da ni upati večé.

Ako je pa travnik tako močen in dober, da se dá trikrat kositi, je prav, prvokrat kositi zadnjega maja, ali ko začénja trava cvesti; drugič zadnjega julija, ali kadar otava dosti velika zraste; in tretjič zadnjega septembra, ali kadar vreme dopustí, in velikost trave kaže. Se vé, da se takemu travniku mora v pomoč priteči, bodisi z gnojem bodisi z zredčeno gnojnico. Kar potem še zraste, naj se pokosí ali o suhem vremenu popase.

Od živine.

Lepa živina je posestniku ponos. Lepo živino bo le tisti imel, ki jo ljubi. Pa tudi živina bo njega ljubila. Pregovor pravi: kakoršen je človek do živine, takošen je do človeka.

Živine naj vsak posestnik, toraj tudi vincar, le toliko redí, kolikor je lahko preredi. Boljše je manj pa dobro, kot veliko, pa slabo. — Ne rekaj: „Svinine ni treba zabeljavati!“ saj veš, tudi trpinčiti ne, ker je zoper peto zapoved božjo.

Živini se mora vsikdar zvesto in sicer v obrokih krme, klaje dajati; ne preveč na enkrat, da je pod se ne vleče, temuč večkrat, toda toliko, da se nasiti, poslednjič se napoji ali v hlevu, ali se na vodo žene, tako se ob enem tudi sprehodi.

Krmi se živina trikrat na dan: zjutraj od 5. do 7., opoldne od 11. do 1., zvečer od 5. do 7. ure.

Na nekterih krajih le dvakrat na dan živini pokladajo in jo krmijo, in sicer od 8. do 10. ure in popoldan od 3. do 5. ure. Pa to ni priporočila vredno. Tudi mi se radi trikrat na dan nasitimo, in vrh tega še kakega namečka želimo; tem bolj pa živina, ki nam pomaga vse opravljati, in daje, kar ima. To umé vsaka vincarica, ki komaj čaka molže, in to po trikrat na dan.

Pasti živino je potrata in zguba velika; le v jeseni na dobri paší o lepem vremenu se smé pripustiti.

Vsak večer naj se živini dobro nastelje, izkida pa vsak teden najmanj enkrat; iz konjskih hlevov pa vsaki dan, da konjem kopita ne gnjijejo.

Hlevi naj so snažni in čedni, brez pajčevin in zračni; ni dobro, da so poleti vedno zaprti. Gnojnica, scavnica se mora iz hlevov po položenih žlebih v gnojničino jamo brez over odcejati, da zidovje škode ne trpi, in da živina na suhem stoji. Pri snagoljubnih ljudéh je v vsakem dobro vravnem hlevu v kakem kotičku: krtača in česelj (štrigel), s katero se živina snaži in čisti, kar ji sila dobro tekne.

Živina se ne sme naglo prehladiti; vroči, pòteni živini se ne smé dajati niti jesti niti piti, dokler se ne